

Бортняк К. В.

Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського

Добрянська Н. В.

Таврійський національний університет ім. В. І. Вернадського

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Стаття присвячена дослідженню концептуальних засад євроінтеграції України в інформаційній сфері крізь призму сучасних викликів, спричинених повномасштабною військовою агресією. Проаналізовано стан наближення українського законодавства та інституційних механізмів до стандартів Європейського Союзу, зокрема вимог *acquis communautaire* у галузі цифрової політики, медіарегулювання, доступу до інформації та захисту персональних даних. Автором аргументовано, що до 2022 року поступ у сфері євроінтеграції характеризувався стабільним розвитком нормативної бази, зокрема шляхом адаптації норм щодо кібербезпеки, електронного урядування та функціонування незалежного медіарегулятора. Доведено, що воєнний стан радикально змінив контекст, додавши до процесів правової інтеграції вимір національної безпеки та стійкості.

У статті висвітлено ключові наслідки воєнного стану для інформаційної політики, що виразилися у посиленні загроз кіберпростору, зростанні масштабів дезінформаційних операцій, необхідності швидкого ухвалення рішень у сфері доступу до інформації та функціонування медіа, а також трансформації ролі держави в управлінні цифровими сервісами. Обґрунтовано, що попри форс-мажорні обставини воєнного стану, Україна демонструє високий рівень синхронізації з європейськими підходами, зокрема з положеннями *Digital Services Act*, *Digital Markets Act*, Директиви про аудіовізуальні медіапослуги та актів ЄС із захисту критичної інформаційної інфраструктури.

Окрему увагу приділено подальшим крокам для імплементації європейських стандартів в інформаційній сфері. Автором аргументовано, що важливим завданням у цій сфері є удосконалення законодавства щодо кіберстійкості, завершення формування незалежної системи медіарегулювання, гармонізація процедур захисту персональних даних із стандартами Європейського Союзу тощо. Автором обґрунтовано, що ефективна інтеграція України до інформаційного та цифрового простору Європейського Союзу можлива лише за умови поєднання правової модернізації, інституційної спроможності та стійкості до загроз, які продукує воєнний стан.

Ключові слова: євроінтеграція, європейські стандарти, інформаційні правовідносини, доступ до інформації, воєнний стан.

Постановка проблеми. Актуальність дослідження євроінтеграції України в інформаційній сфері зумовлена докорінною трансформацією, яку переживає держава в умовах повномасштабної війни та одночасно – подальшої інтеграції до членства в Європейському Союзі (ЄС). Інформаційна безпека, правове регулювання цифрових процесів і гармонізація українського законодавства зі стандартами ЄС стають критично важливими чинниками державної стійкості та демократичного розвитку. Водночас, воєнний стан не лише ускладнив процеси імплементації європейських норм, а й загострив потребу в їхній адаптації, оскільки саме європейські підходи показують

ефективність у протидії дезінформації та захисті кіберпростору. Тому аналіз правових засад і ключових напрямів євроінтеграції в інформаційній сфері є надзвичайно важливим для визначення пріоритетів державної політики в умовах воєнного стану.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Деякі аспекти євроінтеграційних процесів у інформаційній сфері розкривали у своїх наукових роботах такі науковці як О. Близняк, А. Козьмініх, С. Лисенко, С. Мазепа та ін. При цьому, аналізуючи роботи науковців, можна дійти висновку про те, що в науці права недостатньо дослідженими залишаються окремі питання впливу

воєнного стану на євроінтеграційні процеси в Україні в інформаційній сфері.

Постановка завдання. Мета дослідження полягає у всебічному аналізі правових засад та сучасного стану євроінтеграційних процесів України в інформаційній сфері в умовах воєнного стану, а також у визначенні ключових напрямів подальшої імплементації стандартів ЄС. З огляду на поставлену мету у статті вирішені такі завдання: 1) охарактеризовано сучасний стан нормативно-правової адаптації України до стандартів ЄС у сфері інформаційної політики, цифрового врядування та медіарегулювання; 2) проведено аналіз впливу умов воєнного стану на інформаційну сферу України, зокрема на правове забезпечення інформаційної безпеки, кіберстійкості та протидії дезінформації; 3) визначено пріоритетні напрями та інструменти подальшої імплементації європейських стандартів, необхідні для зміцнення державної стійкості та інтеграції України до стандартів ЄС в інформаційній сфері.

Виклад основного матеріалу. Досліджуючи питання євроінтеграції України в інформаційній сфері у період воєнного стану, необхідно підтримати думку про те, що євроінтеграційна політика України має комплексний характер та здійснюється шляхом послідовного реформування означених вище сфер суспільного життя, що своєю чергою призводить до формування правової держави та свідомого громадянського суспільства в Україні, яке має стати частиною загального європейського [1, с. 41].

Після підписання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (Угода про асоціацію з ЄС) [2], процес євроінтеграції набув більш системного та комплексного характеру, який не зупинився навіть, попри введення в Україні у лютому 2022 року правового режиму воєнного стану.

Свідченням цього є, зокрема, те, що, наприклад, в інформаційній сфері за 2022–2025 роки Україною було ратифіковано низку актів ЄС, які знайшли своє втілення у національному законодавстві.

Одним з таких актів є Європейський Електронний Кодекс зв'язку (Директива (ЄС) 2018/1972), встановлює єдині правила функціонування ринку електронних комунікацій ЄС, включно з правами споживачів, регулюванням мереж та послуг зв'язку [3]. З метою імплементації цього та деяких інших актів ЄС було прийнято Закон України

«Про електронні комунікації» (набрав чинності з 1 січня 2022). Цей Закон встановлює нові підходи, зокрема «повідомний принцип» для реєстрації операторів, посилення незалежності регулятора, регулювання спектру радіочастот, прав споживачів телеком-послуг тощо [4].

Також необхідно згадати Директиву (EU) 2019/770, яка визначає вимоги до якості надання та відповідальності за цифровий контент і цифрові послуги у відносинах між постачальниками та споживачами [5]. На виконання вимог цієї Директиви в Україні ухвалено Закон «Про цифровий контент і цифрові послуги» (№ 3321-IX), який набрав чинності 2 березня 2024 року та який регулює відносини між постачальниками цифрового контенту та користувачами, встановлює правила відповідності контенту/послуг контрактним умовам, права споживачів у разі невідповідності, а також параметри зміни цифрових послуг [6].

Ще одним прикладом є Директива (EU) 2022/2555 – NIS 2 (директива про кібербезпеку), що встановлює підвищені стандарти кібербезпеки та вимоги для операторів критичної інфраструктури, спрямовані на підвищення стійкості цифрового простору ЄС [7]. Україна ухвалила на виконання цієї Директиви Закон «Про внесення змін до деяких законів щодо захисту інформації та кіберзахисту державних інформаційних ресурсів» (27 березня 2025 року), який гармонізує національне законодавство з положеннями NIS 2. Цей закон передбачає вимоги до вразливості систем, професійної кваліфікації фахівців з кібербезпеки, регулярні навчання та перевірки, а також посилення захисту критичної інформаційної інфраструктури [8].

Отже, як можна побачити з вищенаведеного, за останні роки Україна зробила значні кроки для адаптації свого законодавства до європейських стандартів у сфері цифрових комунікацій, кібербезпеки та медіа. Деякі ключові директиви ЄС вже імplementовано, що зміцнює правову базу для євроінтеграції в інформаційній сфері.

Водночас, не можна оминати увагою деякі прогалини, що наразі залишаються в національному законодавстві, особливо в частині повної імплементації деяких актів ЄС в інформаційній сфері.

Наприклад, потребує імплементації European Media Freedom Act (EMFA) – новий регламент, що запроваджує механізми захисту журналістів від політичного й економічного тиску, зобов'язує держави-члени гарантувати незалежність медіа та передбачає створення Європейської ради медіа-послуг. [9]. У звіті Єврокомісії зазначається, що

законодавство України лише частково відповідає ЕМФА [10; 11]. Серед невирішених проблем залишаються відсутність повної незалежності медіарегулятора, недостатні фінансові і кадрові ресурси, а також потреба в більших гарантіях редакційної свободи та прозорості власності, які лише частково враховані у Законі України «Про медіа» [12].

Окрім того, необхідно зазначити, що Україна ще не завершила процес імплементації DSA та DMA. Зокрема, Digital Services Act (Акт про цифрові послуги; DSA), що належить до ключових правил для великих онлайн-платформ – визначає регулювання небезпечного або нелегального контенту, механізми скарг, звітність, алгоритмічна прозорість тощо [13].

Digital Markets Act (Акт про цифрові ринки; DMA), що має на меті обмежити домінування великих технологічних компаній і запровадити більш справедливую конкуренцію, але в українському законодавстві ці норми ще не повністю відображені [14].

Також потребує імплементації Регламент ЄС щодо прозорості та таргетування політичної реклами (Political Advertising Regulation), що встановлює обов'язкові правила відкритості, ідентифікації джерел фінансування та обмеження маніпулятивного таргетування, щоб забезпечити чесність і підзвітність політичної комунікації в цифровому середовищі [15].

Хоча деякі положення вищезгаданих актів ЄС згадуються, зокрема в новому Законі України «Про медіа», одна існує необхідність імплементації норм, пов'язаних із прозорістю політичної реклами, але це питання лишається відкритим, оскільки чинні норми не визначають належного законодавчого механізму, який би відповідав європейському регламенту щодо політичної реклами (в частині прозорості, звітності, обов'язків платформ).

Деякі завдання щодо подальшої імплементації актів ЄС визначені, зокрема у Плані пріоритетних дій Уряду на 2025 рік, затверджені розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2025 року № 1003-р. Наприклад, до таких завдань належать: створення умов для інтеграції України до європейського простору цифрових послуг, запровадження процесу інтеграції в Single Digital Market (EUDI Wallet, український КЕП в ЄС) шляхом розроблення та подання Кабінетові Міністрів України проєкту постанови Кабінету Міністрів України щодо формування та використання електронних посвідчень атрибутів

за допомогою гаманця з цифровою ідентифікацією як функціональної можливості мобільного додатка Порталу Дія (Дія). Також передбачається подальший розвиток інфраструктури електронних комунікацій по всій країні з акцентом на території, які межують з територіями, де ведуться активні бойові дії забезпечення запуску мобільного супутникового зв'язку (Direct-to-cell) тощо [16].

Деякі науковці справедливо зазначають, що питання формування інформаційної політики в українському політичному просторі вже вийшло за межі науково-теоретичних дискусій та виняткових проблем державного управління [17, с. 24].

Крім того, необхідно погодитися з тим, що успішна адаптація українського інформаційного законодавства до європейських стандартів потребує не лише зміни нормативних актів, а й трансформації правової культури та підходів до регулювання інформаційних відносин. Це включає впровадження принципів ризик-орієнтованого регулювання, розвиток саморегулювання в цифровій промисловості та створення ефективних механізмів захисту прав громадян в інформаційній сфері. Координація між різними органами державної влади та взаємодія з європейськими інституціями залишаються ключовими чинниками успішної інтеграції України до європейського інформаційного простору [18, с. 187].

Між тим, воєнний стан суттєво вплинув на темпи та характер імплементації європейських актів у сфері інформаційної політики, створивши одночасно як гальмівні чинники, так і стимулюючі фактори [19].

Передусім, варто зазначити, що воєнний стан ускладнив нормотворчі процеси, що зумовлено, зокрема переорієнтацією ресурсів державного управління на потреби оборони, а частина фахівців перейшла до сектора безпеки. Указане вплинуло деталізацію положень актів ЄС, таких як DSA, DMA чи ЕМФА, які потребують ретельної збалансованої адаптації. Також деякі європейські акти вимагають складної інституційної перебудови -зокрема, посилення незалежності регулятора в інформаційній сфері чи створення нових органів, що в умовах війни реалізувати значно важче.

Окрім того, воєнний стан наклав специфічні обмеження на свободу медіа, доступ до інформації та роботу платформ, що створило тимчасові розбіжності між практикою воєнного часу й вимогами європейського права. Наприклад, регулювання контенту, оперативні обмеження доступу до певних ресурсів або централізація інформаційної

політики були продиктовані безпековою необхідністю, але не повністю узгоджуються з вимогами деяких директив та регламентів ЄС щодо редакційної незалежності чи прозорості алгоритмів платформ.

Водночас, воєнний стан стала потужним стимулом до імплементації актів ЄС у сферах кібербезпеки, інформаційної стійкості й протидії дезінформації. Постійні кібератаки, інформаційні операції та спроби впливу на суспільну думку прискорили адаптацію норм NIS 2, вимог до критичної інфраструктури та гармонізацію з практикою ЄС щодо боротьби з дезінформацією.

Таким чином, воєнний стан не зупинив імплементацію європейських актів, зокрема в інформаційній сфері, але змінив її пріоритети, частину процесів уповільнив, частину – суттєво прискорив, а в окремих сферах – змусив переглянути механізми гармонізації з урахуванням реальних безпекових загроз і потреб держави в період війни. Для подальшої інтеграції України в цифровий простір ЄС важливо прискорити законодавчі зміни, зміцнити незалежність регулюючих органів і впровадити практичні механізми контролю, моніторингу й відповідності новим стандартам.

Висновки. Узагальнюючи результати проведеного у цій статті дослідження, можна стверджу-

вати, що євроінтеграція України в інформаційній сфері в умовах воєнного стану набула подвійної динаміки, оскільки з одного боку, цей процес стикається з об'єктивними труднощами, спричиненими безпековими викликами, кадровими та інституційними навантаженнями, а також необхідністю тимчасових обмежень, пов'язаних із потребами оборони та національної безпеки. З іншого боку, саме воєнний стан став каталізатором прискореної модернізації інформаційного законодавства, посилення кіберстійкості, гармонізації механізмів протидії дезінформації та поглиблення співпраці з європейськими інституціями. Попри складні умови, Україна демонструє стабільну політичну волю та прагнення до впровадження ключових актів ЄС – від директив, що визначають вимоги до кібербезпеки, до регулювання медіа та цифрових платформ. Ефективність подальшої євроінтеграції залежатиме від здатності держави забезпечити баланс між вимогами безпеки та дотриманням європейських стандартів, а також від системного вдосконалення правового середовища, інституційної спроможності та міжнародної координації. У цьому контексті адаптація європейських норм стає не лише формальним кроком євроінтеграції, а й важливим чинником стійкості та демократичного розвитку держави.

Список літератури:

1. Козьмініх А. В. Інформаційні механізми євроінтеграційної політики України. *Актуальні проблеми політики*. 2020. Вип. 65. С. 41–48.
2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: міжнародний документ від 27.06.2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text.
3. Directive (EU)2018/1972 of the European Parliament and of the Council establishing the European Electronic Communications Code. *Official Journal of the EU*. 2018. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2018/1972/oj>.
4. Про електронні комунікації: Закон України від 16.12.2020 № 1089-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20#Text>.
5. Directive (EU)2019/770 of the European Parliament and of the Council on certain aspects concerning contracts for the supply of digital content and digital services. *Official Journal of the EU*. 2019. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2019/770/oj>.
6. Про цифровий контент та цифрові послуги: Закон України від 10.08.2023 № 3321-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3321-20#Text>.
7. Directive (EU)2022/2555 of the European Parliament and of the Council on measures for a high common level of cybersecurity across the Union. *Official Journal of the EU*. 2022. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2022/2555/oj>.
8. Про внесення змін до деяких законів України щодо захисту інформації та кіберзахисту державних інформаційних ресурсів, об'єктів критичної інформаційної інфраструктури: Закон України від 27.03.2025 № 4336-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4336-20#Text>.
9. Regulation (EU)2024/1083 of the European Parliament and of the Council on the European Media Freedom Act. *Official Journal of the EU*. 2024. URL: <https://eur-lex.europa.eu>.
10. Резолюція Європейського парламенту від 16 лютого 2023 року про рік російського вторгнення та агресивної війни проти України (2022/2558(RSP)). URL: <https://ukraine.europarl.europa.eu/cmsdata/267438/1273091UK.pdf>.

11. Звіт про виконання угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом за 2024 рік. Кабінет Міністрів України. 2024. URL: <https://zvit-pro-vikonannia-ugodi-pro-asociaciiu-za-2024-rik.pdf>.
12. Про медіа: Закон України від 13.12.2022 № 2849-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>.
13. Regulation (EU)2022/2065 of the European Parliament and of the Council on a Single Market for Digital Services. *Official Journal of the EU*. 2022. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj>.
14. Regulation (EU)2022/1925 of the European Parliament and of the Council on contestable and fair markets in the digital sector. *Official Journal of the EU*. 2022. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/1925/oj>.
15. Regulation (EU)2024/900 of the European Parliament and of the Council on the transparency and targeting of political advertising. *Official Journal of the EU*. 2024. URL: <https://eur-lex.europa.eu>.
16. Про затвердження плану пріоритетних дій Уряду на 2025 рік: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.09.2025 № 1003-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1003-2025-%D1%80#Text>.
17. Новикова І. В., Пригара І. О. Формування інформаційного суспільства в Україні в контексті інтеграції в Європейський Союз. *Приазовський економічний вісник*. 2017. Вип. 5(05). С. 22–25.
18. Мазепа С. Євроінтеграційні виклики для інформаційної політики України: адаптація законодавства до стандартів ЄС. *Юридичний вісник*. 2025. № 4. С. 183–191.
19. Євроінтеграція в умовах війни: обговорення досягнень та викликів: форуму «Право та справедливість: посилення взаємодії в умовах війни». 2024. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/news/yevrointegratsiya-v-umovah-vijny-obgovorennya-dosyagnen-ta-vyklykiv/>.

Bortniak K. V., Dobrianska N. V. CONCEPTUAL PRINCIPLES OF UKRAINE'S EUROPEAN INTEGRATION IN THE INFORMATION SPHERE IN THE CONDITIONS OF MARTIAL STATE

*The article is devoted to the study of the conceptual foundations of Ukraine's European integration in the information sphere through the prism of modern challenges caused by full-scale military aggression. The state of approximation of Ukrainian legislation and institutional mechanisms to European Union standards is analyzed, in particular, the requirements of the *acquis communautaire* in the field of digital policy, media regulation, access to information and personal data protection. The author argues that by 2022, progress in the field of European integration was characterized by the stable development of the regulatory framework, in particular through the adaptation of norms on cybersecurity, e-governance and the functioning of an independent media regulator. It is proved that martial law radically changed the context, adding a dimension of national security and stability to the processes of legal integration.*

The article highlights the key consequences of martial law for information policy, which were expressed in the intensification of cyberspace threats, the growth of the scale of disinformation operations, the need for rapid decision-making in the field of access to information and the functioning of the media, as well as the transformation of the role of the state in the management of digital services. It is substantiated that despite the force majeure circumstances of martial law, Ukraine demonstrates a high level of synchronization with European approaches, in particular with the provisions of the Digital Services Act, the Digital Markets Act, the Audiovisual Media Services Directive and EU acts on the protection of critical information infrastructure.

Particular attention is paid to further steps for the implementation of European standards in the information sphere. The author argues that an important task in this area is to improve legislation on cyber resilience, complete the formation of an independent media regulation system, harmonize personal data protection procedures with European Union standards, etc. The author substantiates that the effective integration of Ukraine into the information and digital space of the European Union is possible only if legal modernization, institutional capacity, and resilience to the threats posed by martial law are combined.

Key words: European integration, European standards, information legal relations, access to information, martial law.

Дата надходження статті: 30.10.2025

Дата прийняття статті: 20.11.2025

Опубліковано: 29.12.2025